

Rácz Norbert Zsolt

Mindeddig megsegített bennünket az Úr¹

„Sámuel pedig fogott egy követ, felállította Micpa és Sén között, és elnevezte Eben-Háézernek, mert ezt mondta: Mindeddig megsegített bennünket az Úr! (1Sám 7,12)

Kedves ünneplő testvéreim, ha az Ószövetségben az Úr és a kiválasztott nép közötti viszonyt egyetlen mondatba sűríténénk, akkor ez a mondat így hangzana: Az Úr megszólít, a nép valamiképp viszonyul a megszólításhoz. Jóformán minden ószövetségi történetben megjelenik ez a kettősség: az Úr kinyújtja a kezét, Izrael pedig válaszol. Persze, az Úr sokféleképp nyújtja a kezét választott népe felé. Néha kedvesen hívogatja, ahogyan a szülő teszi gyermekével. Máskor negédesen magához csalogatja, mint a kedvesét szólongató szerető. Néha szidja, dorgálja, ráripakodik, vagy hatalmas, lángoló tekintetű úrként a megsemmisítéssel fenyegeti, esetleg bölcs uralkodóként törvénykezik. Hosszasan lehetne sorolni azokat a módokat, ahogy az Úr kijelenti magát és megszólítja választottjait, ám a lényeg mindig azonos: Gyere, légy velem, legyél az én népem!

Ezzel szemben a nép lényegében két módon válaszolhat: vagy elfogadja a meghívást, vagy visszautasítja a kinyújtott kezét, s eltávolodik az Úrtól. Ha igent mond a hívó szóra, jól megy dolga. Megerősödik, biztonságban él, gazdag és boldog lesz. Ha viszont eltávolodik az Úrtól, akkor mindig bekövetkezik a katasztrófa: idegen uralom alá kerül, csapások érik, elszegényedik. Persze mindez nem azért van, mert a szófogadókat megajándékozza az Úr, a rosszakat pedig bünteti, hanem elsősorban azért, mert az Istennel való járásnak az eredménye a jólét, míg az Istentől való eltávolodásnak a következménye a katasztrófa, a baj, a lehetséges megsemmisülés. Isten törvényeinek betartása közösségi élmény, és a nemesedés lehetősége: az összetartozás, az empátia, a legszegényebbekre való odafigyelés, a legelesettebbek felemelése, erkölcsös, tiszta élet. Az Úrtól való eltávolodás pedig mindennek az ellentéte. Az önzés, a gőg, a magának valóság, a széthúzás, a gyengébb elnyomása azért, hogy az erősebb még erősebbé váljon. Mindennek termé-

¹ Elhangzott 2019. augusztus 17-én Kolozsváron, a Dávid Ferenc-szobor avatásán. Megjegyzés: a textus a Magyar Bibliatársulat 2008-as kiadásából származik.

szetszerűen katasztrófa a következménye, hiszen csakis pusztulás következhet ott be, ahol ember embernek farkasa.

A felolvasott bibliai versben és az ezt övező történetben a népet fényévnyi távolság választja el az Úrtól. A filiszteusok évtizedek óta sanyargatják, s bár a frigyládát sikerült visszaszerezni tőlük, a félelem így sem múlt el. Valami elszakadt, elromlott: a nép elvesztette önbizalmát és hitét.

A bálványok, amelyek előtt leborulnak az emberek – az Astarték és Dágonok – csak tünetek. Ugyanolyanok, mint a sápadt bőr vagy a láz betegség esetén, tünetek, de nem a baj forrásai. Az igazi betegség, amelyben a nép szenved: önnön jövőjének bizonytalansága. A régi történetek dajkamesévé alacsonyodnak, csupán a gyermeki képzelet felcsigázására valók. Különbösen is ki hiszi már azt, hogy voltak ők egyszer nagy nép, hogy Józsue szavára a Jordán folyó kettévált, amíg átvitték a papok a frigyládát, hogy a kürtök hangjára leomlottak Jerikó falai... Ki hiszi már ezeket a meséket? A keserű valóság az, hogy ott vannak a filiszteusok, egyetlen szavukba kerül, és megsemmisítik ellenfeleiket.

A nép azért van nagyon távol az Úrtól, mert nem bízik magában, és nem hisz. Csak egy ember. Sámuel próféta, az immár öregedő, szünni nem akaró örök idealista, aki királyi termekbe és kicsiny kunyhókba is elmegy, és hirdeti: bízatok, leszünk mi erősek, higgyetek Istenben, és dobjátok ki a bálványokat! Gyógyuljatok meg, testvéreim! Húsz éven át mondja. Húsz esztendő telt el azóta, hogy a filiszteusok végérvényesen legyőzték Izraelt, és csak annyi történt, hogy végül az emberek ezt mondták: üsse kő, legyen hát még egy utolsó kísérlet, ha másért nem, hát ennek az öregembernek a kedvéért.

Összegyűltek Micpába, hogy hallgassák meg a prófétát, bizonytalanul, hiték is szavát egy kicsit, mosolyogtak is rajta egy kicsit. Ám a filiszteusok meghalották a készülődést, és megtámadták őket. A jól szervezett és jól táplált, de pénzért harcoló zsoldos hadsereg felsorakozott Micpá határában. Egyetlen választása maradt Izraelnek: szembeszállni velük, vagy meghalni. Egy lehetősége marad a népnek is: hinni. És bekövetkezett a csoda. Harsogó hang hallatszott talán az égből, vagy az Úr hangja volt az, ami megijesztette a filiszteusokat, vagy az ezer izraelita torkán kiszakadó kiáltás volt az, vagy a szívben, a kardot fogó kézben morajlott valami erő? Azt már senki nem tudja, de dübörgött akkor körülötük az egész világ. A csoda bekövetkezett: a jól szervezett, jó táplált, felfegyverzett filiszteus hadsereg megfutamodott.

Amikor a férfiak visszatértek Micpába, ez az önmagával meghasonlott nép már igazán ünnepelni se tudott. Hogyan kell győzni? Hogyan kell egy győzelmet megünnepelni? És akkor Sámuel fogott egy követ, felállította, és a sokat próbált öreg emberek sóhajával így fohászzkodott: „Mindaddig megsegített bennünket az

Úr.” Ez nem egy győztes hadvezér üdvivalgása, nem egy erős, magabiztos nép szava. Ez a múltba tekintő ember révedése és a jövőbe tekintő ember bizakodása: lám, lám, ha hisztek... lám, lám, ha bíztok, megsegít az Úr.

Ó, hányszor voltunk mi magunk is, kedves ünneplő testvéreim, ilyenek, hitünk is, meg nem is nép! Hányszor voltunk magyarokként Európában, erdélyi magyarokként Romániában, unitáriusokként a más felekezetek tengerében olyan emberek, akik meg-megálltunk egy-egy prófétának tűnő alak mellett, s mosolyogtunk ezeken a dajkameséken, a történelmi múlt ragyogásán, a nagy embereken, azon, hogy talán nekünk jobb lehet... Hányszor gyűltünk össze történelmünk egy-egy Micpájában, hogy egy-egy Sámuel szavát ímmel-ámmal meghallgassuk, tegyük lagymatagon, amit mond, mert hát ő jobban tudja, mi meg tesszük utána.

Drága testvéreim, a történelem értelmezett megismerése, azaz a hagyomány azért lényeges, mert minden egyes történelmi esemény egy-egy döntéshozatalt rögzít, s annak következményeit mutatja meg: ha ezt teszed, akkor ennek ez lesz a következménye. Ezeknek az időben rögzített tanulságoknak a tapasztalata segít az embernek abban, hogy felismerje, meglássa az örökké visszatérő helyzetekben azt, amit tenni kell. Sámuel cselekedete is egy ilyen pillanatot rögzített. Ha igazak vagytok, ha bíztok és hisztek, megsegít az Úr úgy, ahogyan számtalanszor tette már máskor is. Ha hisztek, lesztek. Ha hiszünk, leszünk.

Ugyanezt tanítja az unitárius egyház története is. Mert végveszélyből, a szakadék szélén való egyensúlyozásból kijutott nekünk elégszer 450 éves fennállásunk folyamán. Egyházalapításunk után alig másfél évtizeddel kerültünk először végveszélybe, amikor a fejedelmi akarat próbálta eltüntetni ezt a különös és eretneknek tekintett felekezetet Erdély vallási térképéről. Utána a dési egyezség alkalmával próbálták eltörni egyházunk gerincét. De ott van jóformán a teljes 18. század, amikor csapás csapást ért, s egyházunk alig-alig tudott fennmaradni. Nem is beszélve a legutóbbi nagy, szakadék szélén állásról, a 20. század kommunista diktatúrájáról. Ki hitte volna, ki gondolta volna, hogy a mai napon itt és így fogunk ünnepelni?!

Testvéreim, annyszor meg lehet állni egy-egy Micpában, sóhajtani, belekapaszkodni egy bálványba, mert belénk sulykolták, hogy nem lehet, nem szabad, mert kicsik vagyunk és gyengék, mert összeesküdtek ellenünk. És nekünk ezért nincs erőnk elengedni az önbizalmat összezúzó bálványokat, ezért hagyjuk, hogy a mindenkori jól táplált és erős filiszteusok uralkodjanak, győzzenek, leverjenek, eltapossanak.

De látjátok, testvéreim, ez a néhány felsorolt példa is mutatja, hogy az Úr ki-rendel Sámueleket minden időben, akik odaálltak a nép elé, és azt mondják, ne

féljetelek, mert megsegít az Úr. És akik egy-egy nagy küzdelem után felsóhajtottak, nem üdvrivalgással, nem a győztesek magabiztosságával, hanem az imádkozó ember magába szállott csendességével. Mindeddig megsegített bennünket az Úr.

A 16. században Enyedi Györgyöt adta nekünk, hogy vezesse lépteinket. A 18. században Szentábrahám Lombárd Mihályt, aki a semmiből építette újra ezt az egyházat. A 20. században Erdő János oszlopként őrizte ennek a felekezetnek a hitét, erejét és bizalmát önmagában. És mindannyiszor, amikor az örök filiszteusok közeledtek, nem volt más választásunk, nem volt más lehetőség, csak szembeállni velük. Nem volt más lehetőség ebben a küzdelemben, csak hinni és remélni, hogy az ellenség mérhetetlen ereje ellenére az Úr velünk lesz.

Hittünk és voltunk. Hiszünk és leszünk.

Ma megint itt állunk Micpában. Lejárt a küzdelem, és áll az új kő a templom és az iskola között. És számomra az egyedüli igaz imádság, ami most elmondható, az Sámuel imádsága: „Mindeddig megsegített minket az Úr”. Sokat kellett várni, és hosszú volt a küzdelem. Majdnem 150 esztendő óta, hogy megfogalmazódott a gondolat: szobrot Dávid Ferencnek! És hányszor támadt ezernyi filiszteus ebben az elmúlt 150 esztendőben...! Hányszor tűnt lehetetlennek, hogy ez valaha megvalósul...! Hányszor tűnt nevetségesnek az önbizalmát és hitét veszített közösség számára még csak arra gondolni is, hogy Dávid Ferenc teljes alakos szobrát Kolozsváron felavatjuk?!

Az elmúlt másfél évszázadban is – nemzedékről nemzedékre – voltak emberek, voltak Sámuelek, akik, amikor a hitetlen nép összegyűlt, és visszautasította őket mondván, hogy: nem lehet, nem engedik, nem szabad, sosem jön el az az idő, akkor ők azt mondták, de igen. Lehet csak csöndesen, de továbbadták az álmod, fülbe súgva a gyermeknek, aki felnőtt, aki új zsengeként újította meg az egyházi rendszert: ne felejtse el ezt az álmod a sok másik között. Ezt se felejtse el.

És hosszú évek után újra itt állunk Micpában, sokszor olyanokként, akik még ünnepelni sem tudunk igazán, akik azt se tudjuk, milyen a győzelem íze. De megsegített minket az Úr. Milyen jó lenne most azt mondani, hátradőlhetünk. Megvalósítottuk. A filiszteusok legyőzve. Íme, erős ez a kicsi unitárius egyház. A magyarság is megerősödik most, és az erdélyi magyarság rámutat majd erre a szoborra, és azt mondja, íme, erőnk záloga! De testvéreim, a filiszteusokkal való küzdelem sem ért véget ott, Micpánál, hanem még évszázadokig tartott. És meghalt Sámuel, és meghalt Saul, és meghalt Dávid király, és a filiszteusokkal még mindig küzdeni kellett, mert még mindig veszélyt jelentettek, támadtak, ott voltak, és itt vannak folyamatosan, de a Micpánál és Kolozsváron történtek bekerülnek a történelembe és a köztudatba, és amikor baj lesz, amikor a csüggedés és

---

kétségbeesés elfogja az utánunk jövőket, akkor talán elég csak rámutatniuk erre a szoborra és azt mondani, ne felejtsetd el testvérem, mindig megsegített az Úr.

Így vagyunk mi is, unitáriusként, erdélyi magyarként e nagyvilágban, és így tekinthetünk erre a szoborra: nem oldja meg minden problémánkat, nem hozza el a boldog üdvösséget, de újra bizonyosságát adja annak, hogy az igazán hívő emberi szándéknak, a tiszta emberi munkának meglesz a gyümölcse. Lehet, sokat kell várni, lehet, meg se érjük, de a gyümölcse meglesz.

Talán ez a szobor, amelynek leleplezésén hálát adunk az Úrnak, segít majd nekünk ebben (is). Amikor elmegyünk majd mellette, és rátekintünk, akkor nyugodt szívvel tudjuk elmondani azt, hogy nem kell csüggedni. Jöjjenek bár ezren a filiszteusok, támadjanak bármilyen oldalról, és tűnjünk bár gyengének, íme, itt van a bizonyossága annak, hogy mindig, minden körülmény között a hívő, tetteiben őszinte, szándékában tiszta, az Úr akarata szerint élő és járó embert megsegíti az Úr. Ámen.